

УДК 351.95

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.02.66>

ПРОБЛЕМИ ДОКУМЕНТУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЯКЕ ПЕРЕДБАЧЕНА СТ. 130 КУПАП

Берестенко Д.О.,

*аспірант кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності**Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Берестенко Д.О. Проблеми документування адміністративного правопорушення, відповідальність за яке передбачена ст. 130 КУПАП.

В науковій статті визначені проблеми документування адміністративного правопорушення, відповідальність за яке передбачена ст. 130 КУПАП, та запропоновані шляхи їх вирішення.

Автор здійснив аналіз статистичних даних за результатами роботи судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення за ст. 130 КУПАП за 2023 рік.

Автором вивчена та узагальнена судової практики розгляду судових справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 130 КУПАП, та зокрема судових рішень про закриття провадження у таких справах за відсутністю події та складу адміністративного правопорушення. Констатовано, що в більшості справ суди відзначають неналежне оформлення поліцейськими протоколів та недотримання процедури документування порушення.

Акцентована увага на тому, що ознаки сп'яніння потрібно вказувати у протоколі про адміністративне правопорушення з метою обґрунтування підстав проведення огляду. Встановлено, що наявність направлення на огляд особи на стан сп'яніння від поліцейського є обов'язковим. З'ясовано, що пропуск строків провадження у таких справах часто є підставою для закриття справи в судді. Наголошено, що помилки в діяльності поліції відбуваються під час відеозапису огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

Автор підкреслює, що низька правова обізнаність окремих поліцейських призводить до неточностей під час опису правопорушення у протоколі про адміністративне правопорушення та кваліфікації діяння правопорушника. З'ясовано, що не завжди поліцейськими враховуються об-

ставини, які звільняють від адміністративної відповідальності правопорушника.

Задля удосконалення процедури документування справ за ст. 130 КУПАП запропоновано проводити аналіз прийнятих судами рішень за такими справами, виокремлювати типові помилки та проводити додаткові навчання з поліцейськими, які здійснюють документування таких справ, наприклад, в межах службової підготовки.

Автором зроблено висновок, що робота з визначення проблем документування адміністративного правопорушення, відповідальність за яке передбачена ст. 130 КУПАП, не є сталою, а має перебувати в динаміці на контролі уповноважених осіб Національної поліції, які відповідають за підготовку кадрів, підвищення кваліфікації, службову підготовку поліцейських.

Ключові слова: поліція, водій, стан сп'яніння, правопорушення, керування, огляд на стан сп'яніння, провадження, протокол.

Berestenko D.O. Problems of documenting an administrative offense, the responsibility for which is provided for in Article 130 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses.

The scientific article identifies the problems of documenting an administrative offense, the responsibility for which is provided for by Article 130 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses, and proposed ways to solve them.

The author carried out an analysis of statistical data based on the results of the courts of first instance regarding the consideration of cases of administrative offenses under Article 130 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses for the year 2023.

The author has researched and summarized the judicial practice of court consideration of cases on administrative offenses, the responsibility for which is provided for in Article 130 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses, in particular, court decisions on closing proceedings

in such cases due to the absence of an event and composition of an administrative offense. It has been established that in most cases, the courts state that the police officers did not properly draw up protocols and did not follow the procedure for documenting the violation.

Attention is focused on the fact that signs of intoxication must be indicated in the protocol on an administrative offense in order to substantiate the grounds for the inspection. It was established that the presence of a referral for an examination of a person for intoxication from a police officer is mandatory. It has been found that missing the terms of proceedings in such cases is often the reason for closing the case before the judge. It is emphasized that mistakes in police activity occur during video recording of an examination of the state of alcohol, drug or other intoxication or being under the influence of drugs that reduce attention and reaction speed.

The author emphasizes that the low legal awareness of individual police officers leads to inaccuracies in the description of the offense in the protocol on the administrative offense and the qualification of the offender's actions. It was found that the police do not always take into account the circumstances that exempt the offender from administrative responsibility.

In order to improve the procedure for documenting cases under Article 130 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses proposed to conduct an analysis of the decisions made by the courts for such cases, to identify typical errors and to conduct additional training with police officers who document such cases, for example, within the scope of official training.

The author concluded that the work on defining the problems of documenting an administrative offense, the responsibility for which is provided by Article 130 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses, is not permanent, but should be dynamic under the control of authorized persons of the National Police, who are responsible for personnel training, professional development, and professional training of police officers.

Key words: police, driver, state of intoxication, offense, driving, examination for state of intoxication, proceedings, protocol.

Постановка проблеми. У 2023 році в судах першої інстанції України перебувало на розгляді 176 641 справа за ст. 130 КУпАП, при цьому 8826 справ (5%) були повернуті, з них 7717 (87%) справ були повернуті для належного оформлення. 141 682 справа була розглянута, а 26 133 справи – не розглянуті на кінець звітного періоду. Розглядаючи справи проти 141 730 осіб у 2023 році, рішення про накладення адміністративного стягнення було прийнято відносно

115 258 осіб, про застосування заходів впливу, передбачених статтею 24-1 КУпАП – відносно 259 осіб. Тобто 81,5% осіб, відносно яких поліцейськими були складені протоколи про адміністративне правопорушення за ст. 130 КУпАП, були притягнуті до відповідальності. Відносно 26 206 осіб (18,5%) були прийняті рішення про закриття справи [1]. Статистика підтверджує існування проблем документування адміністративного правопорушення, відповідальність за яке передбачена ст. 130 КУпАП, в діяльності Національної поліції, уповноважені особи якої збирають адміністративний матеріал та направляють до суду. Необхідність визначення найбільш поширених порушень під час документування такого виду адміністративних правопорушень та надання рекомендацій для їх усунення обумовлює актуальність ораної тематики дослідження.

Стан опрацювання проблематики. Питання удосконалення адміністративної процедури притягнення до відповідальності водіїв за керування транспортними засобами в стані сп'яніння неодноразово досліджувалися українськими вченими. В.В. Гаркуша (2017) безпосередньо виокремлював помилки, які допускають поліцейські під час оформлення адміністративного матеріалу за ст. 130 КУпАП, надавав пропозиції щодо їх усунення [2]. О.Г. Юшкевич (2020) на підставі аналізу судової практики виділила прогалини чинного законодавства щодо притягнення до відповідальності за керування транспортними засобами особами в стані алкогольного сп'яніння [3]. Є.В. Дуліба та Ю.В. Градиська (2023) досліджували актуальні проблеми документування адміністративних правопорушень, збору доказів та оформлення матеріалів справ, що направляють на розгляд до судів загальної юрисдикції для притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності, що передбачена статтею 130 КУпАП [4]. І.І. Риндюк (2021) у своїй дисертації комплексно дослідила теоретичні та практичні засади й основні проблемні аспекти адміністративної відповідальності за керування транспортними засобами в стані сп'яніння в Україні та іноземних державах [5].

Незважаючи на те, що науковці зробили значний внесок у розвиток адміністративного законодавства з цієї проблематики, конкретні питання документування адміністративного правопорушення, відповідальність за яке передбачена ст. 130 КУпАП, залишаються не вирішеними, а тому є актуальними.

Мета написання наукової статті – визначити проблеми документування адміністративного правопорушення, відповідальність за яке передбачена ст. 130 КУпАП, та запропонувати шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу Процедура доказування у справах про адміністративні пра-

вопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 130 КУпАП [6], має суттєве значення під час винесення рішення суддею у справі. Від професійних дій поліцейських залежить результат розгляду справи і стан дотримання принципу верховенства права в державі в цілому.

Вивчення та узагальнення судової практики розгляду судових справ про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена ст. 130 КУпАП, та зокрема судових рішень про закриття провадження у таких справах за відсутністю події та складу адміністративного правопорушення, можемо констатувати, що в більшості справ суди відзначають неналежне оформлення поліцейськими протоколів та недотримання процедури документування порушення.

Не зважаючи на існуючу практику, законодавчо встановлені алгоритми проведення огляду на стан сп'яніння, подекуди виникають питання під час здійснення перевірки поліцейським особи на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, що в подальшому стає підставою для закриття провадження. Проаналізуємо деякі питання, які виникають в судовій практиці, та запропонуємо рекомендації для поліцейських з метою удосконалення процедури.

По-перше, огляд на стан сп'яніння поліцейські уповноважені здійснювати за наявності підстав вважати, що вони перебувають у стані сп'яніння згідно з ознаками такого стану [7]. Тобто ознаки сп'яніння потрібно вказувати у протоколі про адміністративне правопорушення з метою обґрунтування підстав проведення огляду. Однак, виникають і інші прецеденти в діяльності поліції. Наприклад, поліцейські на підставі наявної інформації про притягнення ОСОБА_1 до кримінальної відповідальності за зберігання наркотичних речовин (ст. 309 КК України) запропонували йому пройти огляд на стан наркотичного сп'яніння, не вказавши на наявні у нього ознаки такого сп'яніння [8].

По-друге, нормативно встановленою є форма направлення на огляд водія транспортного засобу з метою виявлення стану сп'яніння [7]. Відсутність в матеріалах справи № 607/8052/23 [8] про адміністративне правопорушення за ст. 130 КУпАП письмового направлення ОСОБА_1 до медичного закладу для проходження ним огляду на стан наркотичного сп'яніння, є порушенням п. 8 Розділу II Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції [7], що є підставою для закриття справи. Тобто, наявність направлення на огляд особи на стан сп'яніння від поліцейського є обов'язковим.

Належні та допустимі докази факту порушення особою п. 2.5 Правил дорожнього руху України також забезпечується присутністю двох свідків під час проведення огляду на стан сп'яніння. У справі 128/1361/21, що розглядалася Вінницьким апеляційним судом, встановлено неможливість притягнення ОСОБА_1 до адміністративної відповідальності за вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 130 КУпАП, оскільки огляд такої особи на стан алкогольного сп'яніння проводився у присутності тільки одного свідка, який підтвердив, що водій відмовився від освідчення поліцейським з використанням спеціальних технічних засобів, а факту відмови від проходження огляду в медичному закладі засвідчено не було, водночас письмові пояснення свідків не містять їхніх підписів, що є порушенням вимог ст. 266 КУпАП [12].

По-третє, згідно ст. 254 КУпАП протокол про адміністративне правопорушення складається не пізніше 24 годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення [6]. Пропуск строків також є підставою для закриття справи в судді. Так сталося і в наведеному нами раніше прикладі у справі № 607/8052/23 [8].

Порушення строків також може відбуватися під час фіксації результатів медичного огляду особи на стан сп'яніння. Наприклад, висновок щодо результатів медичного огляду, який датований 24 квітня 2023 року, складався у відсутності ОСОБА_1 та не був вручений йому, а точний час медичного огляду, зазначений у висновку, не відповідає дійсності, оскільки наявним в матеріалах справи відеозаписам, у яких фактичний час огляду зафіксовано о 17 год. 06 хв., а не 15 год. 30 хв. – згідно висновку [8].

Дотримання строків провадження у справах про адміністративні правопорушення є обов'язковою умовою законності адміністративного процесу.

По-четверте, дії поліцейських під час огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, мають бути зафіксовані шляхом відеозапису. Відеозапис має бути безперервним, а факт відеозйомки фіксуватися в протоколі про адміністративне правопорушення.

Крім того, помилки відбуваються і в діях поліцейських, які зафіксовані на відеокамеру. Наприклад, поліцейський не демонструє на камеру ознаки наркотичного сп'яніння особи, не супроводжує виявлені ознаки голосовим коментарем, а одразу ж пропонує звернутися до медичного закладу для проходження перевірки на стан наркотичного сп'яніння [8].

Також, прикладом може бути зафіксовані на відеозаписі події: після проведення полі-

цейським огляду ОСОБА_1 на стан алкогольного сп'яніння за допомогою газоаналізатора «Drager Alcotest 6820», він не погодився з результатами проведеного огляду, про що тричі повідомив поліцейського та на пропозицію поліцейського погоджувався пройти огляд в закладі охорони здоров'я. В протоколі про адміністративне правопорушення стоїть відмітка про те, що водій з результатом згоден. В ході судового засідання такі обставини вважаються безумовними підставами вважати, що огляд ОСОБА_1 є недійсним [9].

Так само має бути зафіксований факт керування транспортним засобом особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. Підставою для закриття справи за відсутністю в діях ОСОБА_1 складу адміністративного правопорушення у справі № 206/4917/19, що розглядалася Самарським районним судом м. Дніпропетровська, стала саме відсутність доказів щодо керування транспортним засобом ОСОБА_1 у стані алкогольного сп'яніння, адже така особа стверджувала, що перебувала на парковці біля автомобіля, а не за кермом.[13].

По-п'яте, низька правова обізнаність окремих поліцейських призводить до неточностей під час опису правопорушення у протоколі про адміністративне правопорушення та кваліфікації діяння правопорушника. Наприклад, в протоколі про адміністративне правопорушення серії ААД № 243148 від 03.07.2022 року, зазначено, що ОСОБА_1 керував транспортним засобом з ознаками наркотичного сп'яніння, а не в стані наркотичного сп'яніння, як визначено ч. 1 ст. 130 КУпАП та в п. 2.9а Правил дорожнього руху [10]. Тобто склад правопорушення щодо ОСОБА_1, викладений у протоколі про адміністративне правопорушення, не відповідає диспозиції, передбаченій ч. 1 ст. 130 КУпАП та ст. 2.9а Правил дорожнього руху, тому відповідальність за діяння, зазначені в протоколі, може бути виключена.

Зауважимо, що не завжди поліцейськими враховуються обставини, які звільняють від адміністративної відповідальності правопорушника (крайня необхідність, необхідна оборона, малозначність). Так, наприклад, ОСОБА_1 було вчинено дії, які хоч і містять склад адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 130 КУпАП, проте на нього не може бути накладене адміністративне стягнення, оскільки правопорушення було вчинено в стані крайньої необхідності, тобто своїми діями він відвертав настання більшої можливої шкоди життю та здоров'ю престарілої ОСОБА_3, яка в силу свого віку та стану здоров'я кликала на допомогу свою доньку з метою отримання невідкладної медичної допомоги у вигляді ін'єкції для стабілізації артеріального тиску, аніж суспільна не-

безпека від порушення Правил дорожнього руху України, з огляду на виявлений у нього стан алкогольного сп'яніння, про перебування в якому, як і про стан крайньої необхідності, він повідомив відразу після зупинки поліцейських [11].

При цьому випадки, коли суд заклав провадження за ст. 130 КУпАП непоодинокі, навіть не розглянувши по суті протокол про адміністративне правопорушення, складений поліцейськими. Причини такого явища – помилки уповноважених осіб Національної поліції при складанні відповідних протоколів та інших матеріалів адміністративної справи, неповна інформація, подана до суду, та навіть фальсифікація окремих обставин справи. Задля удосконалення процедури документування справ за ст. 130 КУпАП пропонуємо проводити аналіз прийнятих судами рішень за такими справами, виокремлювати типові помилки та проводити додаткові навчання з поліцейськими, які здійснюють документування таких справ, наприклад, в межах службової підготовки. Ми непоодинокі у своїх поглядах. Є.В. Дуліба та Ю.В. Градиська (2023) притримуються висловленої нами позиції, зазначаючи, що для підвищення ефективності системи підготовки поліцейських варто забезпечити засвоєння норм і правових засад документування справ за ст. 130 КУпАП, а також вивчення судової практики розгляду таких справ [4].

Висновок. Визначені нами проблеми документування адміністративного правопорушення, відповідальність за яке передбачена ст. 130 КУпАП, не є вичерпними. Така робота не є сталою, а має перебувати в динаміці на контролі уповноважених осіб Національної поліції, які відповідають за підготовку кадрів, підвищення кваліфікації, службову підготовку поліцейських. Висловлені нами узагальнення та висновки можуть бути застосовані такими особами у своїй діяльності, проте подібна практика повинна мати регулярний характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення за 2023 рік. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvit_dsau_2023 (дата звернення 29.03.2024)
2. Гаркуша В.В. Особливості проваджень у справах про адміністративні правопорушення, відповідальність за які передбачена статтею 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2017. № 1. Том 1. С. 44–46.
3. Юшкевич О.Г. Законодавчі прогалини щодо притягнення до відповідальності за керування транспортними засобами стані алкогольного сп'яніння. *Науковий віс-*

- ник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2020. № 3. С. 108–113. DOI: 10.31733/2078-3566-2020-3-108-113.
4. Дуліба Є.В., Градиська Ю.В. Документування адміністративних правопорушень за статтею 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення: аналіз правозастосовної практики. *Вісник Луганського навчально-наукового інституту імені Е.О. Дідоренка*. 2023. № 3. С. 58–68. <https://doi.org/10.33766/2524-0323.103.58-68>.
  5. Риндюк І.І. Адміністративна відповідальність за керування транспортними засобами у стані сп'яніння в Україні та іноземних державах: дис. ... докт. філософії. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2021. 227 с.
  6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення 29.03.2024).
  7. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції: Наказ МВС України, МОЗ України від 09.11.2015 № 1452/735 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15#Text> (дата звернення 29.03.2024).
  8. Постанова Тернопільського апеляційного суду у справі № 607/8052/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111734151> (дата звернення 29.03.2024).
  9. Постанова Харківського апеляційного суду у справі № 646/6841/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95258164> (дата звернення 29.03.2024).
  10. Постанова Солом'янського районного суду м. Києва у справі № 760/12920/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108022566> (дата звернення 29.03.2024).
  11. Постанова Полтавського апеляційного суду у справі № 541/1511/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113267770> (дата звернення 29.03.2024).
  12. Постанова Вінницького апеляційного суду у справі 128/1361/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103310754> (дата звернення 29.03.2024).
  13. Постанова Самарського районного суду м. Дніпропетровська № 206/4917/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85590110> (дата звернення 29.03.2024).